

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Sive Commentarius In Regulas Juris Pontificii, Qvæ In Libro Qvinto, Et
Sexto Decretalium Continentvr

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1659

Regvla LIX. Dolo facit, qui petit, quod restituere oportet eundem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61853](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61853)

ex prepositione prima numeri præcedentis, quia ejusmodi juramenta non vergunt in æternæ salutis dispendium, nec redundant in alterius præjudicium V. *Leff. c. 17. D. 7. n. 2.* & loco aliorum omnium. *Franc. Suarium To. II. de Religione. l. 2. c. 20.*

At, inquis, in allegatis exemplis boni privati respectus est, quo seipsum quilibet privata potest, modò non præjudicet aliis: quid vero si de bono publico leges mandent aliquid, aut vetent?

R. Quando prohibitio est de re, quæ primariò respicit bonum publicum, v. g. de non minuenda annona, vel ærario publico, juramentum contrarium non valet, non quia est contra bonos mores civiles, sed quæ simul est contra bonos mores naturales. Nam Jure naturali quilibet subditus ad Reip. conservationem obligatus est. *Mol. Disp. 271.*

Quæ supersunt sive Quæsitæ, sive Responfa, Theologis Moralibus commendamus.

REGVLA LIX:

Dolo facit, qui petit, quod restituere oportet eundem.

I. Sympta est ex *Reg. I. C. 133. In condemnatione. §. Dolo.* & præsumptione nititur. Cùm enim causa petendi, quod retinere non potes, justa non occurrat, bona fides, & sincera intentio deesse videtur, quasi fallere, & circumvenire mediteris.

Exemplum *Glossa* in Usurario figurat, qui non petendo usuras, prudenter, & callidè agit, cùm sciat ad restitutionem cogi se posse. *c. Nullus 14. q. 4. cum seq. c. Cum tu. c. Tuanos. & seq. de usuris.*

Aliud exemplum habes in *l. Dolo ff. de doli mali, & metus except.* de hærede damnato à testatore, ne exigat debitum. Nam si nihilominus debitorem interpellarit de solvendo, doli mali exceptione removebitur, cùm restituere oporteat acceptum. *Dolo facit, ait Paulus ibid. qui petit, quod redditurus est.*

II. Ad decernendum hoc, plures causæ impulsisse videntur. Nam I. quia

ab omni circuitu, & ambiguis Iustitia abhorret, ne quod paucioribus expediri potest, per plura trahatur. *l. frustra ff. Ne uxor pro marito.* 2. Quæ paria sunt, non accipere, & retinere non posse. *l. fin. ff. de condit. ob causam.* 3. Malitiis hominum, non indulgendum, sed occurrendum est. *l. in fundo. ff. de rei vindicat.* Mera autem malitia est, petere, quod ipse dare debes.

Hic verò duo observanda, monet *Glossa, & ex Glossa alii.* Primum est, Regulam valere, cum eidem personæ, quæ dedit, reddere oportet. Nam commodatarius rectè à fure ablatam rem alterius exigit, ut ad verum dominum redeat. Similiter, qui à debitore pignus habet. De his, & similibus absurdè dicitur, dolo petere, cùm nõ sibi, sed alii rem restituendâ petant. *l. si socer. §. Luc. Titius ff. solu. matr. Alterũ ff.* non valere regulam, quando causâ diversa est petitionis, & re-

& restitutionis, ut si possessio rei petatur à proprietario. *l. 1. §. 1. ff. Quorum legator. & c. Cum ecclesia. de causa possessionis & proprietatis.* Ex. g. Titius hæres est, Cajus legatarius, hic, quod leges vetant, legatum propriâ auctoritate arripit, & possidet. Titius ab eo repetit, quamvis reddendum esse sciat: in quo non dolo, sed jure agit. Idem in similibus usu venit, quando jus petendi habemus ea, quæ non debito modo occupantur. *V. Dyn. Vivianum, & Decium. Item Barbof. in Axiomate 76. Petr. Duen. cum aliis ab ipso laudatis in Reg. 209.*

III. Amplia 1. Ut valeat in eo etiam, qui non statim, sed ex intervallo, miserationis causa indulto restituere debet. *Ex. gr. Maritus soluto matrimonio non tenetur dotem reddere nisi post annum, quod spatium ei jus concedit, ne obruatur imparatus: nihilominus si intra annum mortua uxore dotem promissam exigat, repellitur exceptione hujus Regulæ. Quid petis, quod restituendum esse probè nosti? Nec prodest replicare, non jam, sed post annum reddere teneor, respondebit enim Socer, dilatio ista non causa obligationis indulta est, sed miserationis: alium ergo effectum operari non debet. Bald. in l. Si socer. §. Lucius. ff. solu. matrim.*

Amplia 2. Ut valeat contra causas pias, & loca privilegiata, ut templa, Xenodochia, hospitalia, &c. *Socius nepos consil. 88. l. 1. n. 10.* personas item privilegiatas. Nam quando filius impubes, qui manifestè non est filius defuncti, hæreditatem paternam appetit, non mittitur in possessionem illius: dolo

siquidem facere dicerentur tutores petendo illud, quod continuo reddendum est. *l. 3. ff. de carbonario edito.*

Amplia 3. Ut valeat etiam, quando petens restitutus est alicui alteri, à quo recipiat creditor. *Ex. gr. Titius falso existimans, se debitorem esse mulieris, ei dotem loco debiti promittit. Soluto matrimonio maritus à Titio dotem petit: hic excipit dolo peti, quæ restituere debet uti debitum: respondet maritus. Vbi dederis, ego uxori tradam, ab ea tu accipies. Hæc circuitio inanis, & inimica legibus non admittitur. *Jason. n. 8 ff. de cond. & ob. caus.**

Amplia 4. Ut nec pactis Principum aliter fieri liceat. Finge pacem inter principes firmatam esse eâ lege, ut ablata utrimque restituantur. Sempronius igitur à milite Cajo 100. flor. sibi creptos repetit: quos eidem prius debebat. Nonne objicietur illi, quod frustra repetat ab eo pecuniam, quam illi debitam extemplo reddere cogatur?

Amplia 5. Ut non obicitur creditori, si callidè egerit, alicui scilicet arte, subtiliter consequendo rem suam. Nam ubi utrimque peccatur, conditio possidentis prævalet. Si ergo adversarius opponat, illum calliditate quadam, seu dolo recuperasse rem suam non audietur, sed hujus regulæ exceptione removebitur. *Bald. in l. ult. ff. de dolo, quem refert. Angelus in §. 1 n. 27. Instit. de excepti. Menoch. Consil. 28. n. 13. & de arbitrar. Casu 194. Mascard. de probationib. Concl. 379. Deciau. Tract. Crimin. l. 6. c. 11. n. 14.*

IV Obj. 1. In l. Si quis vel pecunias. C. de positi, jubetur depositarius petenti, qui deposuit, rem suam continuo redd-

reddere, non opponendo exceptionem doli, fieri autem potest, ut depositario debeat, adeoque quod modò petit, reddere teneatur.

R. Si quid depositario debetur, jus integrum illi manet, etiam non retento deposito, in quo non expedit ejusmodi exceptionem permitti, cum verè, & falso liceat obtendere debitum, & sub eo velamento detinere rem alienam cum damno proprietarii. Vnde fiet præterea, ut inter contrahentes bonæ fides & fiducia vacillaret, dum metuere cogitur deponens, ne rem suam sub prætextu debiti depositarius sibi vendiceret.

Obj. 2. Si quis rem suam, vel sibi debitam possessori per vim eripiat, eamque possessor repetat, non potest excipi contra illum de dolo, qui rem petat sibi dari, quam oportet mox restituere. *l. i. C. si per vim.*

R. Speciali curâ cavendum Imppetentibus, ne sibi ipsi quisquam jus dicat, unde lites, pugnæ, aliaque innumera mala prodeunt. *l. Nullus C. de Iudic. l. equisimum. ff. de usufructu.* ac proinde violento spoliatori utramque autem claudit Iudex, cavetque ne tam atrox delictum violentæ spoliationis ipsi profiti. Si ergò possessor sibi ablata, quamvis non sua sint, repetat, jure fa-

cit, & doli exceptione non remove-

Obj. 3. Si maritus constante matrimonio, uxori dotem contra juris prohibitionem restituat, mortuâ illâ recipere potest, quamvis sciat hæredibus uxoris mox reddendam esse. *l. i. C. solu. matr. l. Socer. ff. eod.*

R. Ideo permittitur recipere, quia inde sibi partem eam vindicare potest, quam in casum dissolutarum nuptiarum pactus erat. *Faber in d. l. i. C. solu. matrim.*

Obj. 4. Si rem commodatam tibi, & à fure ablatam vindicare nitaris, non potes removeri exceptione doli, quasi rem petas alteri restituendam. *l. fin. ff. de rei vendic.*

R. Hic casus extra limites Regulæ est, quæ non loquitur de iis qui non sibi, sed aliis quicquam petant. Commodatarius igitur, qui rem tenet justo titulo repetit, ab eo, qui possidet injusto, ut tandem recipiat is, qui eam commodavit. *Bald. in d. l. Socer. §. Lucius. ff. Solu. matrimonio. V. Mascard. de probationib. Concl. 531. n. 81. Menoch. de præsumptionib. l. 5. præsumpt. 3. n. 88. Cardos. in Praxi Iudicum, & Advocator. V. Dolus n. 8. Card. Tusch. in v. Dolus. Barbos. in Axiom. 76. n. 3.*

REGVLA LX.

Non est in mora, qui exceptione legitima se potest tueri.

I. Desumitur ex *l. C. 88. Nulla intelligitur mora ibi fieri, ubi nulla petitio est. Mora enim non dicitur, quæ inculcata invenitur l. pecunia senebr. ff. de u-*

Y